



Stoppers willen varkensrechten uitwisselen

'Prijzen van rechten zullen drastisch stijgen'

Halverwege vorig jaar werd er resoluut een streep gezet door het voorstel om varkensrechten voor fosfaatrechten uit te wisselen en op die manier een koude sanering van de varkenshouderij te voorkomen. Komen partijen terug op hun besluit nu het water bij menig zeugenhouders aan de lippen staat?

Een stoppende varkenshouder die behoorlijk wat ontvangt voor zijn rechten, kan daardoor uit de brand geholpen worden waardoor hij daadwerkelijk kan besluiten om te stoppen waarmee tegelijkertijd ruimte ontstaat voor degenen die door willen gaan. De adder onder het gras is dat de varkensrechten dan veel (schaarser en dus) duurder worden, en daar zitten de varkenshouders die doorgaan en in de toekomst willen uitbreiden, niet op te wachten. Uit de Pig Business-enquête (december 2015) blijkt dat het vooral de stoppers zijn die graag een uitwisseling wensen tussen varkensrechten en fosfaatrechten. Degenen die aangeven door te gaan met hun bedrijfsvoering, geven dit niet of nauwelijks op als mogelijkheid om een koude sanering te voorkomen.

De Boerderij peilde in oktober 2015 ook al melkveehouders en varkenshouders met de vraag of de melkveehouderij via opkoop van varkensrechten financieel kan bijdragen aan een warme sanering van de varkenshouderij. Uit de enquête bleek dat 85 procent het geen goede zaak vond dat melkveehouders varkensrechten kopen. En 65 procent was van mening dat fosfaat, varkens- en pluimveerechten niet met elkaar uitgeruild moeten kunnen worden.

Prijsniveau leasemelk

Hoewel beseft wordt dat uitwisseling van rechten aan een warme sanering kan bijdragen, lijkt er weinig solidariteit onder varkenshouders te bestaan; de 'survival of the fittest' regeert ofwel het recht van de sterkste. Of hebben de 'blijvers' toch een plausibel argument om geen uitwisselbaarheid van rechten te willen met andere sectoren? Marcel de Rooij, manager Makelaardij bij DLV Advies, vindt dat er goede redenen zijn om de rechten niet uitwisselbaar te maken. „De melkveehouders zal dit een 'boost' geven en ook de stoppers zullen er baat bij hebben. Maar de prijzen van varkensrechten gaan drastisch stijgen. Wellicht naar het niveau van de prijzen van leasemelk; want dat is de verwachting wat de fosfaatrechten gaan doen. Dan worden de varkensrechten veel te duur. Daarnaast is het maar zeer de vraag of het allemaal praktisch haalbaar is en positief voor de beide sectoren uitpakt. De melkproductie zal hoger worden en de kostprijs voor de varkenshouder gaat stijgen. Er zijn dus grote vraagtekens te plaatsen bij de uitwisselbaarheid van varkensrechten.” Als er dan toch een soort uitwisseling moet komen, ziet De Rooij meer in het voorstel van John

van Paassen. Om de financiële druk van de varkensbedrijven te verminderen, stelde Van Paassen zijn 10 procent-plan voor. Dit plan geeft elke varkenshouder de mogelijkheid om eenmalig en vrijwillig maximaal 10 procent van zijn varkensrechten te verkopen aan een rundveehouder. De kopende melkveehouder mag die fosfaat, ongeveer 5,5 varkensrechten per melkkoe, benutten. Van Paassen verwachtte hiermee een kapitaalinjectie te krijgen voor elke varkenshouder. Maar het plan kreeg weinig steun.

Fosfaatplafond

Uitwisseling van varkensrechten is dus vooral goed voor de stoppers, maar sorteert dit ook het gewenste effect bij de melkveehouders? Die kampen met een fosfaatplafond en hopen door extra rechten te kunnen groeien. Voor 2014 berekende het CBS een fosfaatproductie van 171,7 miljoen kg fosfaat en daarmee werd het fosfaatplafond van 172,9 miljoen kg bijna bereikt. De melkveehouderij overschreed met 0,7 miljoen kg haar eigen plafond van 84,9 miljoen kg fosfaat. Gezien het aantal uitbreidingen is de verwachting dat de melkveehouderij haar plafond in 2015 nog verder zal hebben overschreden, en zelfs boven de 90 miljoen kg fosfaatproductie uitkomt. Toon van der Putten, adviseur in agribusines en werkzaam als partner binnen Optimus advies, is specialist in mestwetgeving en zette vorig jaar een paar feiten en cijfers op een rijtje op de blog van zijn website. Van der Putten: „Er wordt gedacht: fosfaat is fosfaat en varkensrechten zijn ook gebaseerd op fosfaat. Dus je kunt ze uitwisselen. Die redenering is juist en uitwisselen om onder het fosfaatplafond uit te komen, mag van Europa. Maar zelfs als de varkensrechten uitgewisseld kunnen worden voor fosfaatrechten, zal het fosfaatplafond nog steeds overschreden worden.”

Op zijn blog legt Van der Putten dit precies uit: 'Volgens het CBS stonden in 2014 in ons land 8,77 miljoen varkensenheden geregistreerd. Daarbij staat één varkens eenheid voor 7,4 kg fosfaat. Dus een hoeveelheid van 65 miljoen kg fosfaat. Niet dus: in 2014 bedroeg de fosfaatproductie van de varkenssector 39 miljoen kg. Oftewel zo'n 4,4 kg fosfaat per recht. Een varkensrecht is dan ook het recht om een dier te mogen houden, en niet – zoals bij melkveefosfaat – het recht om een kg fosfaat te mogen produceren. Bij de overgang van varkensfosfaat naar rundveefosfaat zal daarom op een recht eerst tenminste 3,0 kg moeten worden gekort om niet alsnog het fosfaatplafond te overschrijden. Voor 10 miljoen

fosfaat, zouden dus 2,3 miljoen varkensrechten moeten komen te vervallen. Dit is bijna 25 procent van het totaal aantal varkensrechten.'

Minder gemakkelijk

Ook Van der Putten is dus van mening dat uitwisselen van varkensrechten meer haken en ogen heeft dan op het eerste gezicht lijkt. „Het uitwisselen van varkensrechten is minder gemakkelijk dan sommigen denken”, vertelt Van der Putten verder. „Het sorteert niet het gewenste effect voor de melkveehouderij en simpel verhandelen, drijft de prijs van varkensrechten op. Dat stuut op bezwaren van de varkenshouders die doorgaan. Voor de stoppers is het een oplossing. Maar er ontstaat concurrentie wat betreft fosfaatrechten tussen varkenshouders en melkveehouders, en met name voor de varkenshouder wordt de ontwikkelingsruimte erg duur met als gevolg een kostprijsverhoging. Een varkenshouder die wil ontwikkelen moet eenvoudig en altijd aan rechten kunnen komen.”

Geen uitwisseling

„Ondanks de crisis onder zeugenhouders, blijven NW en LTO bij hun besluit om niet achter het uitwisselingsplan te staan. Er kleven teveel risico's aan. NVV blijft bij zijn mening dat elke sector zelf verantwoordelijk is om binnen het eigen sectorale plafond te blijven”, zegt NVV-woordvoerder Caroline van der Plas. Ook politiek en regering hebben geen signaal afgegeven dat zij ineens voorstander zijn. Het uitwisselen van varkensrechten voor fosfaatrechten komt er dus niet. Voor de stoppers is dit spijtig want op dit moment ontbreekt er voor hen een vangnet: geen ondersteuningsprogramma, geen financiële of fiscale oplossing en geen arbeidsintegratietraject om de geldelijke of emotionele schade te beperken. Maar zelfs al zouden politiek en de sector het idee van het uitwisselen van varkensrechten ineens omarmen; voor de stoppers van vorig jaar en dit voorjaar zou het te laat komen. In de eerste planning zouden melkveehouders al per 1 januari met fosfaatrechten moeten werken. Deze datum is uitgesteld en zal hoogstwaarschijnlijk pas in 2017 van start gaan. Voor de zeugenhouders die nu in financiële nood zitten en stoppen is dit schromelijk over datum. Voor degenen die het nog een jaartje kunnen uitzitten, had dit wellicht een ontspanningsweg kunnen zijn. ■